

sta år skörd

Clinton klarade
e W Bushs inle-
sig, men hur var
ton fick efter en
tiga lagar, bland
och frihandels-
ad skandaler och
lanårsvalet 1994
ngen på 40 år

framgångsrikt
na överlevt ett
annat igenom
mstskatterna i
nomisk recession
örtddök från 68
a 35 procent
de också betänk-
ackerna den 11
ns politik och
att Bush slutade
minst populäre

empel är att man
tsar om hur det
er bara ett år
Barack Obama,
det tunga arv

nas störs-
sslyckan-
att pola-
ngen i
ken har
sedan
till-

”

kat samarbete;
som har plågat så

är att polarise-
an hans tillträde
nskat. Det beror
kontroll, främst
tt bara obstruera.
ör utvecklingen
a hans valkam-
å konfrontatio-

ättas förrän 2012
16.

merikastudier med
Engelska institu-
litteratur@svd.se

Ett uppvaknande ur det romantiska ruset

År 1857 utkom i Frankrike respektive Danmark två epokgörande romaner som båda kan sägas innebära en uppgörelse med romantikens romankonst och samtidigt början på ett nytt slags realistisk samhällsskildring. Den ena, Flauberts "Madame Bovary", handlar om en olycklig borgarfru som bedärats av romantisk romanläsning så att hon inte längre kan skilja mellan önskedröm och verklighet. Den andra, Hans Egede Schacks "Fantasterna", handlar om svärmiska unga fantaster som också de fått sin verklighetsuppfattning förvriden av romantisk läsning.

Bägge böckerna förebådar, såväl språkligt som ideologiskt, naturalismen och det moderna genombrottets litteratur, men de är i övrigt mycket olika. Flauberts är en tragisk undergångsskildring medan Schacks kan beskrivas som en satirisk bildningsroman, där en av fantasterna visserligen hamnar på dårhus men den andre, huvudpersonen, nyktar till ur sitt romantiska rus och slutar som framgångsrik ämbetsman.

Schack var själv liberal ämbetsman, politiker och journalist, bland annat lierad med Lars Johan Hierta, Love Almqvist, Wendela Hebbe och andra medlemmar av kretsen kring det svenska Aftonbladet. Han gifte sig med en dotter till Wendela Hebbe men avled bara några få år efter att han utgivit "Fantasterna", som var hans debutverk. Han kunde därför inte fullborda den lysande författarbana som debutromanen tycktes utlova, men i vår tid har han erkänts som en klassisk mästare i dansk litteratur.

Det är därför glädjande att "Fantasterna" nu för första gången föreligger i en utomordentlig svensk översättning av Elisabeth Genell Storm. Hon har inte haft en lätt uppgift, eftersom originaltexten är ytterst intrikat och vimlar av anspelningar på äldre verk i dansk och europeisk litteraturtradition: Holberg, Oehlschlager, Goethe, Schiller och inte minst Cervantes, vars "Don Quijote" fungerat som modell för romanens fantaster.

Liksom Almqvist har Schack en utpräglad talang för ironisk pastisch och parodi, och i dag är det nog den talangen snarare än

PROSA

HE Schack

Fantasterna
Övers: Elisabeth
Genell Storm
Förord: Søren
Ulrik Thomsen
och Frederik
Stjernfelt
Efterord: Per
Eric Mattsson
386 S. ATLANTIS

samhällsskildringen eller den antiromantiska tendensen som fascinerar.

Boken är uppbyggd som en jagberättelse i sex avsnitt där huvudpersonen, adelsmannen Conrad Malcolm, beskriver hur inte bara han själv utan också hans barndomsvänner Christian och Thomas utvecklas från tonåren fram till 35-årsåldern. När vi först möter dem befinner de sig ännu på landet, fantiserande om den framtid de skall gå till mötes. Prästsonen Christians framtidsdrömmar är de mest fantastiska och vilt romantiska, och Conrads drömmar kommer inte långt efter, medan däremot den Sancho Panza-liknande bondsonen Thomas framtidsdrömmar är mer jordbundet realistiska. Vi får sedan följa dem steg för steg under deras utbildning och karriärer i storstaden Köpenhamn, där Christian drivs allt längre in i sinnessjukdom, medan däremot Thomas blir mycket framgångsrik, eftersom hans drömmar visar sig vara fullt möjliga att förverkliga, trots att han först måste bryta sig loss ur bondeståndet.

Conrads väg slingrar sig länge mellan dessa båda ytterligheter. Ibland är han på väg att förlora sig totalt i ogenomförbara storhetsdrömmar eller vildsinta erotiska fantasier som närmar sig det surrealistiska och får honom att grundligt göra bort sig i sitt förhållande till kvinnor. Så småningom inser han dock att han måste rädda sin själ genom hårt och föga inspirerande arbete. Det är först

då som hans karriär tar fart, och så småningom belönas han genom att bli gift med en älskvärd och kärleksfull spansk prinsessa, som lär honom att finna den rätta balansen mellan realism och idealistisk inbillningskraft.

Slutet verkar onekligen påklarat, onödigt moraliserande och nästan lika orealistiskt som det brukar gå till i romantiska dusinromaner, men kanske skall man uppfatta det som en av bokens många ironiska överraskningseffekter.

Mer övertygande är de satiriska, ofta mycket kvicka skildringarna dessförinnan av Conrads erotiska tillkortakommanden, akademiska misslyckanden och fiaskon i sällskapslivet.

Trots allt är det nog inte den konsekventa realismens evangelium som Schack vill predika utan snarare ett slags idealrealism, som innebär att verklighetsuppfattningen måste kombineras med måttfull idealism för att inte bli platt och trivial.

Låter det snusförnuftigt? Kan-ske något. Schack når inte upp till Flauberts nivå, men visst är han spännande att läsa. Bokens värde förhöjs av poeten Søren Ulrik Thomsens och litteraturkritikern Frederik Stjernfelts gemensamma förord om Schacks estetik och liberala idévärld samt av Per Eric Mattssons efterskrift om hans förhållande till den svenska Aftonbladskretsen.

LARS LÖNNROTH

litteratur@svd.se

Hans Egede Schack.

FOTO: DET KONGELIGE BIBLIOTEK